

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

24/789 - 2 / NMP002

12.06.2024

Høring NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Det vises til høringsbrev av 7. mars d.å. Det er muntlig gitt utsettelse av høringsfristen til 14. juni 2024.

Oslo statsadvokatembeter er enig med kommisjonen i at arbeidet mot ekstremisme er viktig og må prioriteres, og at både politi- og påtalemyndigheten har en viktig rolle i dette.

Pkt. 52.2 En forpliktende samhandlingsmodell

Forebygging av straffbare handlinger, herunder ekstremisme, krever tett dialog mellom kommunene, politiet, helsevesenet, barneverntjenesten og andre aktører. Et slikt samarbeid kan med fordel være pålagt. Vår erfaring er at samarbeidet er ulikt ikke bare fra kommune til kommune, men også fra bydel til bydel. Tiltakene som kan iverksettes overfor barn som begår kriminalitet varierer etter ressurser og kapasitet, og ikke det enkelte barns behov.

Formålet med forebygging er å hindre kriminalitet og det er sentralt med tidlig innsats. Inngangen til kunnskap om mulig ekstremisme kan blant annet være informasjon om barn eller voksne som begår kriminalitet. Sårbarhetsfaktorene som trekkes frem av kommisjonen under pkt. 1.1 – manglende mestring av skole, løs tilknytning til arbeidslivet, sosiale og økonomiske utfordringer, dårlig omsorgssituasjon hjemme, herunder utsatt for mishandling – er ikke unikt for dem som radikaliseres til voldelig ekstremisme. Dette gjelder mange av barna som begår alvorlig kriminalitet og/eller som rekrutteres til mer organiserte kriminelle miljøer. Det er således viktig at en forpliktende samhandlingsmodell gjelder forebygging av kriminalitet generelt og ikke bare ekstremisme spesielt. Deltagere i en slik samhandling må ha nødvendig kunnskap om mulige indikatorer også for voldelig ekstremisme, slik at tidlig innsats sikres.

Pkt. 52.2.3 Informasjonsdeling

Informasjonsdeling er sentralt for å både avdekke ekstremisme og for å forebygge straffbare handlinger. Vår erfaring er at reglene oppfattes som fragmentariske og vanskelig tilgjengelige. I

tillegg praktiseres de svært ulikt og enkelte deler mindre informasjon enn reglene tilsier av frykt for å begå feil.

Det er behov for en gjennomgang av regelverket for å sikre de harmoniserer med hverandre. Videre er det behov på å øke kunnskapsnivået hos dem som forvalter taushetsplikten for å trygge dem på hva som kan deles og ikke.

Pkt. 52.3.1 Rettslig grunnlag for forebyggende samtaler med personer over 18 år

Kommisjonen foreslår en klargjøring av hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler med personer over 18 år.

Politiets arbeid på dette felt, som på mange andre felt, skjer i to spor. Ett etterforskningsspor som ligger i linjen underlagt riksadvokaten, og ett forebyggende spor som er en del av politiets polisiære virksomhet underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Like viktig som hjemmel for forebyggende samtaler, er derfor ivaretagelse av at etterforskning av straffesaker skjer i tråd med straffeprosesslovens regler. Det fremgår av straffeprosessloven § 224 at etterforskning foretas når det er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold. I Riksadvokatens rundskriv nr.3/1999 Etterforskning fremgår at dersom formålet med undersøkelsene er *"å avklare om et straffbart forhold finner eller har funnet sted og i tilfelle hvor, når og hvem som er ansvarlig, er virksomheten å anse som etterforskning."* Det fremgår videre av pkt. II.5 at dersom det foreligger flere formål med virksomheten og et mulig resultat av virksomheten er at informasjonen kan bli brukt ved straffeforfølgning, foreligger det etterforskning i lovens forstand.

Etter vårt syn bør den prinsipielle grensedragningen mellom etterforskning og forebygging undergis en bredere vurdering. Problemstillingen er ikke unik for arbeid mot ekstremisme, men gjelder i aller høyeste grad også politiets arbeid overfor barn og i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner.

Pkt. 54.2 Innsats mot hatkriminalitet

Kommisjonen viser til og tiltrer Ytringsfrihetskommisjonens anbefaling om blant annet å styrke politiets kompetanse til å vurdere hatefulle ytringer. Oslo statsadvokatembeter viser til vårt høringssvar av 13. januar 2023 til NOU 2022:3 hvor vi påpeker at *"hatytringer som kriminalitetsfenomen er en marginal del av det som begås av lovbrudd her i landet. Spørsmålet om å prioritere disse lovbruddene høyere, må vurderes i forhold til andre viktige sakstyper som politiet må etterforske. Det samme gjelder behovet for kompetanseheving. Og dersom det skulle bli bestemt at det skal iverksettes kompetansehevende tiltak om hatefulle ytringer, vil vi påpeke at det i så fall er overfor påtalemyndigheten i politiet og statsadvokatene at slike tiltak bør iverksettes. De påtaleansvarlige i politiet vil i den type saker ha en viktig rolle ved eventuell iverksettelse av etterforskningen."*

Pkt. 54.3 Forbud mot rasistiske organisasjoner

Oslo statsadvokatembeter slutter seg til kommisjonens vurdering om å ikke gå videre med forslag om å kriminalisere rasistiske organisasjoner. Ytringsfrihetskommisjonen behandlet også spørsmålet og kom til samme konklusjon. Vi tiltrådte dette i vårt høringssvar av 13. januar 2023.

Lars Erik Alfheim
førstestatsadvokat

Nina Prebe
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur